

УДК 330.341.1

Б. М. Сєркова,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

B. Sierkova,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

THE THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE STUDY OF THE MANAGEMENT OF INNOVATIVE ENTERPRISE DEVELOPMENT

У статті викладено результати емпіричного дослідження стосовно теоретичних основ вітчизняних та зарубіжних авторів з проблематики процесу управління інноваційним розвитком на підприємстві в сучасних умовах господарювання. Розглянуто сутність понять "процес", "управління" та "інноваційний розвиток", визначено відмінності у підходах щодо їх визначення різними вченими, здійснено порівняльний аналіз визначень цих понять, встановлено зв'язок між категоріями, відповідно до чого викладено авторське розуміння запропонованого власного підходу щодо трактування цих термінів та систематизація їх в спільну систему — визначення власного бачення сутності процесу управління інноваційним розвитком підприємства та візуалізація цього поняття за допомогою рисунків та схем. Розглянуто основні етапи управління інноваційним розвитком на підприємстві, що дозволять здійснювати інноваційну діяльність більш ефективно.

The article presents the results of empirical research on the theoretical foundations of domestic and foreign authors on issues of innovative development process in the company in the current economic conditions. The essence of concepts "process", "managing" and "innovation development", defined differences in their approaches to the definition of various scientists and researchers, conducted a comparative analysis of the definitions of these concepts, the relation between the categories, whereby the author sets out the proposed own understanding approach to the interpretation of these terms and systematize their in a joint system — determine their own vision of the essence of the process of innovative development of enterprise and visualization of this the concept of using pictures and charts. The main stages of innovative development in the company, which will allow to innovate more effectively.

Ключові слова: процес, управління, інноваційний розвиток, управління інноваційним розвитком підприємства, етапи управління.

Key words: process, management, innovative development, management of innovative development enterprise, stage management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах господарювання підприємствам та організаціям стає дедалі складніше виготовляти та реалізовувати споживачам конкурентну продукцію. Зад-

ля вирішення цієї проблематики деякі підприємства вдаються до особливих маркетингових рішень та ходів, що, в свою чергу, привертає увагу споживачів та спонукає їх до купівлі того чи іншого товару чи послуги.

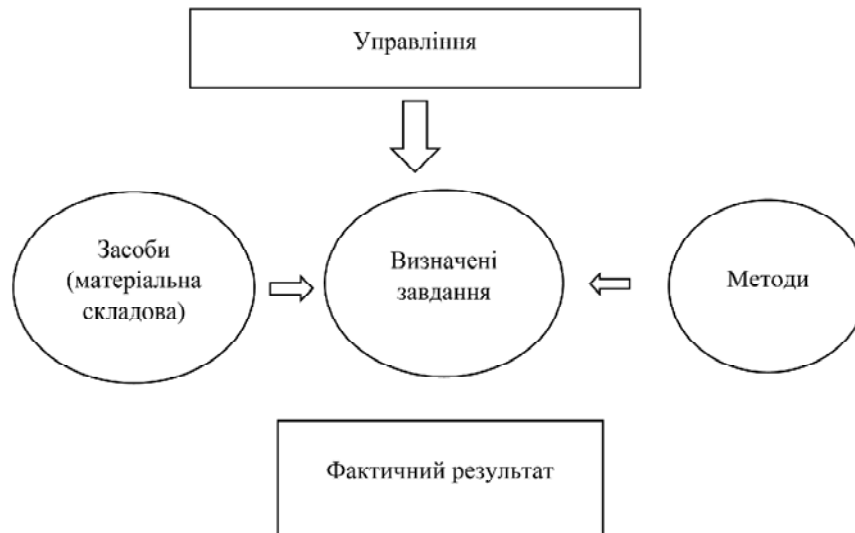

Рис. 1. Візуалізація поняття "управління"

Джерело: розроблено автором.

Проте, враховуючи розвиток техніки та технологій у XXI столітті, більшість підприємств йде так званим "інноваційним" шляхом розвитку. Що ж являє собою це поняття? Інноваційний розвиток для підприємства — один із напрямів діяльності, який дозволяє вдосконалювати товар чи послугу, яку виготовляє підприємство, таким чином, аби суттєво підвищити її конкурентоспроможність.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання процесу інноваційного розвитку підприємства розглядалися багатьма вченими. Серед зарубіжних найбільш відомими є праці Й. Шумпетера, Р. Фахтутдінова, Б. Твісс; серед вітчизняних вчених, які займалися даною проблематикою, є: Д. Черваньов, О. Кузьмін, О. Мірошниченко, В. Федоренко, О. Стреліна та багато інших вчених. Але незважаючи на досить значні розробки та відкриття вчених в даній сфері, багато питань залишаються нерозкритими, які в подальшому несуть свою актуальність у майбутніх дослідженнях. Обрана тема є досить широкою, оскільки процес управління інноваційним розвитком підприємства передбачає багато форм і напрямів своєї діяльності, а які саме — кожне підприємство обирає самостійно.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні сутності процесу управління інноваційним розвитком підприємства за допомогою аналізу його теоретичних основ.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основою теоретичних досліджень наукової статті є розмежування окремих понять процесу управління інноваційним розвитком підприємства та виокремлення власного бачення даної категорії. Тому далі розглянемо сутність кожного з цих понять.

У науковій літературі поняття "процес" зазвичай характеризується сукупністю дій, що спрямовані до

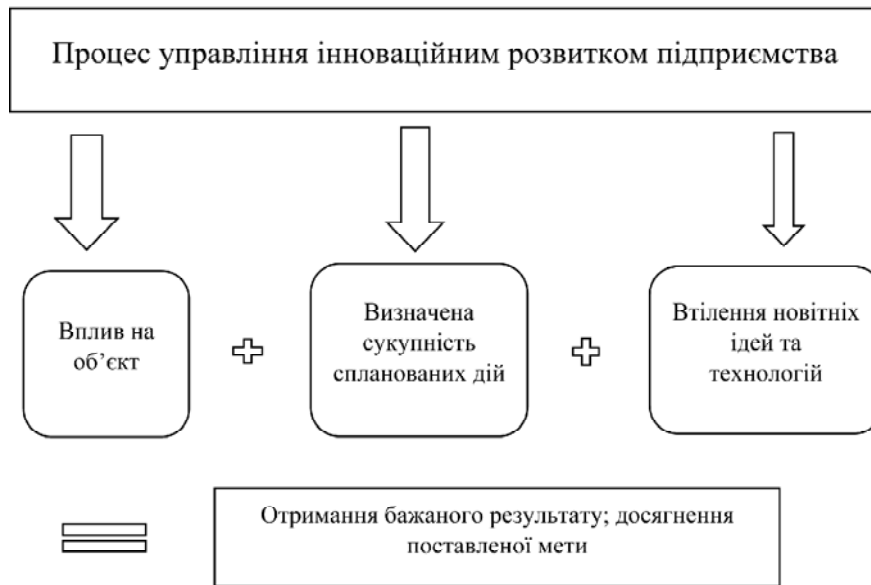
кожного елементу системи, які в подальшому ведуть до певних результатів.

Так, в економічній енциклопедії поняття "економічний процес" визначається як "розвиток процесів безпосереднього виробництва, розподілу, обміну і споживання та дія зумовлених цими процесами виробництва спільних законів і властивих їм суперечностей" [1].

На основі досліджених трактувань понять можна дійти висновку, що процес — це спрямований перелік попередньо визначених дій, які мають призвести до конкретного результату, який може бути залежним від багатьох інших внутрішніх чи зовнішніх факторів.

Розглянувши сутність поняття "процес", перейдемо до розгляду поняття "управління". Так, В. Федоренко визначає розмежування понять "управління" та "менеджмент", і характеризує поняття "управління" як цілеспрямовану дію на об'єкт з метою зміни його поведінки у зв'язку зі зміною обставин [8]. Категорія "управління" є більш повною, яка охоплює управління соціально-економічними процесами на макrorівні (цілого суспільства, національної економіки) і мікрорівнях (окремого суб'єкта господарювання: організації, підприємства, товариства, закладу, установи тощо). Вона стосується управління не тільки персоналом, технічними системами, комп'ютерними мережами, транспортом тощо. Категорія "управління" охоплює процеси управління господарською діяльністю в усіх типах економічних систем. Головним є те, що категорія "управління" не замінює поняття "менеджмент".

На думку автора, поняття "управління" означає певну сукупність дій, що характеризуються впливом на окремий об'єкт, завдяки чому досягається поставлена мета. Крім того, це поняття охоплює не лише формальну частину виконання, а і її функціональну складову — об'єкта, засоби щодо досягнення, основні принципи та методи, які формують всю систему, що передбачає кінцевий результат успіху. Візуалізація цього поняття зображена на рисунку 1.

Рис. 2. Формула процесу управління інноваційним розвитком підприємства

Джерело: розроблено автором.

З рисунка 1 бачимо взаємозалежність елементів, які утворюють систему управління. Управління, перш за все, спрямовується на вирішення визначених завдань, що в подальшому визначає їх фактичний результат. Сукупність спрямованих дій реалізується за допомогою методів, які були обрані попередньо, та засобів, які є наявними та ефективними одночасно. Тільки виконання обох умов одночасно дасть змогу отримати бажаний показник фактичного результату.

Таким чином, визначивши сутність поняття "управління" перейдемо до визначення категорії "інноваційний розвиток". Інноваційний розвиток — це шлях, який базується на поглибленні поєднання цілей підприємства, його підсистем, цілей кожної особистості, яка працює в колективі, вдосконаленні її діяльності, вдосконаленні бізнес-процесів для досягнення загальних стратегічних цілей. Тому його система управління повинна передбачати інтеграцію цілей, ресурсів, персоналу та його знань і мотивованості, дій (процесів та процедур менеджменту), безперервний розвиток творчого потенціалу працівників, колективну співпрацю тощо [2, с. 78]. Так, автор О. Стреліна визначає, що "головна мета інноваційного типу розвитку полягає в отриманні максимального економічного ефекту від кожної одиниці впровадженого і перетвореного на товар винаходу та ідеї" [5].

Отже, підводячи підсумок аналізу підходів до визначення даного поняття, можемо зазначити, що інноваційний розвиток — це процес, який передбачає стрімкий розвиток новітніх та інтелектуальних техніки та технологій, ідеї яких можуть бути отримані як із зовнішнього середовища (за допомогою купівлі авторських прав власника), та із внутрішнього, що може бути сформований внутрішніми резервами.

Узагальнюючи все вищезазначене, наведемо формулу, яка окреслить тему нашого дослідження (рис. 2).

Процес управління є надзвичайно складним та багатоетапним, і лише формулювання та дотримання правильної послідовності всіх етапів управління дозволить максимально ефективно досягти бажаного результату. Тому пропонується перейти до розгляду основних етапів управління інноваційним розвитком на підприємстві:

1. Визначення мети інноваційного розвитку; — постановка завдань інноваційного розвитку.
2. Ідентифікація факторів впливу на підприємство, що може призвести до зміни бажаного результату інноваційного розвитку; — внутрішніх факторів; — зовнішніх факторів впливу.
3. Визначення методів досягнення поставлених задач та відповідальних осіб.
4. Контроль та зіставлення відповідності наявних засобів досягнення мети з визначеними засобами, які потрібні для вирішення поставлених задач.
5. Отримання фактичних результатів інноваційного розвитку та оцінка досягнення їх відповідно до бажаних значень окремих показників.

Отже, відповідно до розглянутих теоретичних аспектів процесу управління інноваційним розвитком підприємства, зазначимо, що основою успішної реалізації інноваційного розвитку є чітке визначення та постановка завдань, відповідно до мети діяльності підприємства, а також вибір методів та засобів щодо їх досягнення.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз теоретичних основ дозволяє зробити такі висновки. Процес інноваційного розвитку підприємства є багатоетапним, сутність його полягає у визначенні пріоритетних напрямів реалізації поставлених завдань, які мають призвести до наближення підприємства до його визначеної мети діяльності. Проте в процесі реалізації інновацій варто звертати увагу не лише на поставлену мету, а й за-

соби, які дозволяють її досягти та фактори, що можуть впливати на результат діяльності.

Література:

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. — К.: Видавничий центр [Електронний ресурс]. — 2014. — № 2. — Режим доступу: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/entsiklopediya/51-e/1933-ekonomichni-protsesi-fazi.html>

2. Кузьмін О.Є., Князь С.В., ін. Інвестиційна та інноваційна діяльність: монографія. — Львів: ЛБІ НБУ, 2003. — 233 с.

3. Мірошніченко О.Ю. Етапи формування організаційно-економічного механізму інноваційної діяльності підприємств. Ефективна економіка. Електронне наукове фахове видання Академії муніципального управління [Електронний ресурс]. — 2012. — № 2. — Режим доступу: economy.nayka.com.ua

4. Мірошніченко О.Ю. Інноваційна активність промислових підприємств України: стан і тенденції // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. "Економіка". — 2013. — № 151. — С. 73—78.

5. Стреліна О.М. Інноваційний розвиток економіки України: проблеми та перспективи. Ефективна економіка. Електронне наукове фахове видання [Електронний ресурс]. — 2013. — № 1. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2166>

6. Твісс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твісс; пер. с англ. И.И. Елисейвой. — М.: Экономика, 1989. — 217 с.

7. Фатхутдінов А.А. Інноваційний менеджмент: Підручник для вузів. — М.: ПАТ "Бізнес-школа" Інтел-Синтез", 1998. — 17 с.

8. Федоренко В.Г. Основи менеджменту: підручник. [Електронний ресурс] / В.Г. Федоренко. — Режим доступу: http://pidruchniki.com/1410072650947/menedzhment/osnovi_menedzhmentu

9. Черваньов Д.М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України / Д.М. Черваньов, Л.І. Нейкова. — К.: Знання, 1999. — 514 с.

10. Шумпетер Й. Теория экономического развития: исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита и цикла конъюнктуры / Й. Шумпетер; пер. с англ. Л.И. Кравченко. — М.: Прогрес, 1982. — 455 с.

References:

1. Mochernyj, S.V. (2014), Ekonomichna entsyklopediia [Economic Encyclopedia], vol. 1, Vydavnychjy tsentr, Kyiv, Ukraine.

2. Kuz'min, O.Ye. and Kniaz', S.V. (2003), Investytsijna ta innovatsijna diial'nist' [Investment and innovation activities], LBI NBU, L'viv, Ukraine.

3. Mirosnichenko, O.Yu. (2012), "Stages of formation of organizational and economic mechanism of innovative activity of enterprises", Efektyvna ekonomika, vol. 2, available at: economy.nayka.com.ua (Accessed 04 May 2017).

4. Mirosnichenko, O.Yu. (2013), "Innovation activity of industrial enterprises in Ukraine: Status and Trends", Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. "Ekonomika", vol. 151, pp. 73—78.

5. Strelina, O.M. (2013), "Innovative development of economy of Ukraine: problems and prospects", Efektyvna ekonomika, vol. 1, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2166> (Accessed 04 May 2017).

6. Tvyss, B. (1989), Upravlenye nauchno-tekhnicheskymy novovvedenyami [Management of scientific and technical innovations], Ekonomika, Moscow, Russia.

7. Fatkhutdinov, A.A. (1998), Innovatsijnyj menedzhment [Innovation Management], PAT "Biznes-shkola" Intel- Syntez", Moscow, Russia.

8. Fedorenko, V.H. (2005), "Fundamentals of Management", available at: http://pidruchniki.com/1410072650947/menedzhment/osnovi_menedzhmentu (Accessed 04 May 2017).

9. Chervan'ov, D.M. and Nejkova, L.I. (1999), Menedzhment innovatsijno-investytsijnoho rozvytku pidpriemstv Ukrainy [Management of innovation and investment development enterprises Ukraine], Znannia, Kyiv, Ukraine.

10. Shumpeter, J. (1982), Teoryia ekonomicheskoho rozvytyia: yssledovanyia predprynymatel'skoj prybyly, kapytala, kredyta y tsykla kon'iunktury [The theory of economic development: the study of entrepreneurial profit, capital, credit and the conjuncture cycle], Progres, Moscow, Russia.

Стаття надійшла до редакції 24.05.2017 р.

www.dy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

Видання включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73